

Deniz Zeyrek

deniz.zeyrek@hurriyet.com.tr

Lozan, neden şimdi?

9 Aralık 2017

ÖNCEKİ gün “Kudüs, neden şimdi” sorusunu sorarak ABD Başkanı Donald Trump’ın Kudüs adımını irdemiştım. Bugün de “Lozan, neden şimdi” sorusuyla Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ın Yunanistan ziyaretinde yaşanan Lozan tartışmasına mercek tutmak niyetindeyim.

Olayı kısaca hatırlayalım. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 65 yıl sonra Yunanistan’a giden ilk Türk Cumhurbaşkanı olarak, ziyaret öncesinde Yunanistan medyasına röportaj verdi ve Lozan Antlaşması’nın güncellenmesi gerektiğini söyledi. Erdoğan, Yunanistan temaslarına başladıktan sonra da hem Yunanistan Cumhurbaşkanı Prokopis Pavlopulos, hem de Yunanistan Başbakanı Aleksis Çipras ile kameraların önünde Lozan polemiği yaşadı.

Polemiğin özü “Lozan güncellenebilir mi güncellenemez mi?” sorusu.

Pavlopulos, hukukçu kimliği ile “Güncellenemez” diyor. Erdoğan “siyasetçi” kimliği ile “Güncellenebilir” diyor. Çipras ise “İmzacı taraflar hemfikir olursa güncellenebilir” diyor.

Dün iki Türk büyükelçiye şu soruları yönelttim:

- 1) “Türkiye, Lozan’ın güncellenmesi için bir kampanya mı başlatacak? Yoksa tartışma anlık mı gelişti?”
- 2) “Türkiye Lozan’ın neresini, neden güncellemek istiyor?”

İlk soruya şu yanıtı aldım:

“Türkiye de Yunanistan da Lozan’ı ‘kuruluş senedi’ olarak görüyor. Ancak, Türkiye Ege adaları ve Batı Trakya Türklerinin haklarıyla ilgili değişen koşullara göre yeni düzenlemeler yapılması gerektiğine inanıyor. Ancak, Atina’da gördüğümüz tartışma, anlık gelişmiştir. Şu anda Türkiye’nin ‘Lozan’ı güncelleme’ gibi bir gündemi yok. Tartışma, Yunan Cumhurbaşkanı’nın konuyu kameraların önünde açmasından kaynaklandı.”

Son cümleyi duyunca “Ama Cumhurbaşkanı Erdoğan Yunanistan medyasına verdiği söyleşide konuyu açmıştı” dedim. “Deneyimli bir devlet adamı, medyanın önünde polemik başlatmak yerine gazeteye demeç verirdi. Yunanistan Cumhurbaşkanı bunu yapmak yerine medya önünde polemiği seçti” karşılığını aldım.

İkinci soruya verilen yanıt da şu:

“Lozan 1923’te imzalandı ve o zamanki düzenlemelerle bugünün meselelerini çözmek bazen mümkün olmuyor. Lozan’da muğlak bırakılan bazı alanlarda iki ülkeyi karşı karşıya getirecek sorunlar çıkıyor. Örneğin Batı Trakya Türkleri. O dönemde din temelli bir azınlık tanımı yapılmış. Şimdi ise etnik temelli yaklaşımlar ön planda. Başka bir sorun alanı da Ege adaları. Biz, bize ait olduğunu söylüyoruz, onlar kendilerine... Bunların da netleştirilmesi lazım.”

Peki, Lozan Antlaşması hukuken güncellenebilir mi? Bu sorunun yanıtı aslında açık: Güncellenebilir...

Zira, Boğazlar meselesi Lozan müzakerelerinde en çok konuşulan konuydu ve antlaşmada Boğazlar ile ilgili düzenlemeler de vardı. Türkiye, Lozan'daki Boğazlar ile ilgili olumsuz maddelerin büyük bölümünden Cumhuriyet kurulduktan 13 yıl sonra Montrö Antlaşması'yla kurtuldu. Koşullara göre güncelleme mümkün ama 1923'te Türkiye'deki gazetelere yansıyan adıyla **“Lozan Sulh Muahedenamesi”**, ancak ve ancak imzacı taraflarının hemfikir olmasıyla mümkün olabilir.

Yani, Türkiye ve Yunanistan dışında, 24 Temmuz 1923'te Leman Gölü kıyısındaki Beau-Rivage Palace'ta heyetleriyle hazır bulunan ve o büyük ahşap masada anlaşmaya imza atan Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya, Romanya, Bulgaristan, Portekiz, Belçika ve Yugoslavya...

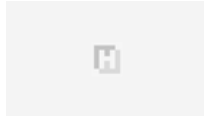
Bir ihtimal daha var: O da imzacı devletlerden birinin diğerlerini mecbur bırakacak askeri ya da siyasi bir üstünlük kazanması.

Deneyimli bir büyükelçi de **“Batı Trakya Türklerinin durumunun düzeltilmesi şart. Ancak Lozan'a bir dokunmaya başlarsak herkes bir yerinden tırtıklar ve kazanç yerine kayıpla da karşılaşabiliriz”** uyarısında bulundu.

“Diplomatlar her zamanki gibi ihtiyatlı davranıyor, cesur değiller” diyebilirsiniz ama Türkiye'nin bu kadar yalnızlaştığı bir dönemde, büyük bir askeri zafer sonrasında imzaladığı Lozan'ı güncelleme girişimlerinin olası sonuçlarını kestirmek zor değil.

Cumhurbaşkanı **Tayyip Erdoğan**'ın Batı Trakya Türklerinin yaşadığı ciddi sorunları dillendirmesi kaçınılmaz. Lozan üzerinden adalar meselesinin gündeme getirilmesi de CHP'nin sıkça kullandığı **“Adalarımız işgal altında”** söylemine bir yanıt niteliğinde.

Özetlemek gerekirse, Ankara da Atina da Lozan'ı **“tapu senedi”** olarak görüyor. Siyasetçilerin polemiği, içeriye mesajın ötesinde değil.

Kudüs, neden şimdi?

SON 24 SAATTE YAŞANANLAR